

I – MỤC TIÊU CỦA BÀI HỌC**1. Kiến thức**

- Hiểu được nguyên tắc chung để nhận biết một số chất khí.
- Hiểu được việc sử dụng thuốc thử đặc trưng để nhận biết một số chất khí.

2. Kỹ năng

- Vận dụng những kiến thức đã học về tính chất lí, hoá học của một số chất khí để nhận biết chúng.
- Rèn luyện kỹ năng quan sát, nhận xét các hiện tượng hoá học.

II – CHUẨN BỊ**1. Giáo viên**

- Dụng cụ : ống nghiệm, giá ống nghiệm, kẹp gỗ, đèn cồn.
- Hoá chất : Các dung dịch Na_2CO_3 , $\text{Ca}(\text{OH})_2$, Na_2SO_3 , brom, KI, hồ tinh bột, $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$, NH_3 , HCl đặc, H_2SO_4 loãng.

Các chất rắn : KMnO_4 tinh thể, Cu (bột), FeS.

2. Học sinh

Ôn lại tính chất lí, hoá học và cách điều chế một chất khí trong PTN : CO_2 , SO_2 , Cl_2 , NO_2 , H_2S , NH_3 .

III – GỢI Ý TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC

– HS đã có khả năng nhận biết từng chất khí trong suốt quá trình học hoá học. Ở bài này, HS có điều kiện xem xét lại tổng thể, có hệ thống để hiểu rõ hơn và có điều kiện so sánh các hiện tượng quan sát được.

– GV nên tổ chức cho HS làm thí nghiệm để chứng minh hiện tượng đã mô tả.

– Một số chất khí độc, nên hướng dẫn HS làm cẩn thận, với lượng nhỏ để đảm bảo an toàn.

Nguyên tắc chung để nhận biết

▪ Hoạt động 1. NHẬN BIẾT KHÍ CO_2

HS trả lời câu hỏi :

– Trong PTN muốn có khí CO_2 thì làm thế nào ?

– Khí CO_2 có tính chất gì ? Dựa vào phản ứng nào để nhận biết khí CO_2 ?

GV nhận xét ý kiến của HS và hướng dẫn HS làm thí nghiệm, nhận xét hiện tượng quan sát được và rút ra kết luận.

Kết luận :

– Khí CO_2 được điều chế bằng phản ứng của muối cacbonat với axit HCl hoặc H_2SO_4 loãng.

– Khí CO_2 phản ứng với lượng dư dung dịch $\text{Ca}(\text{OH})_2$ hoặc $\text{Ba}(\text{OH})_2$ tạo kết tủa trắng.

▪ Hoạt động 2. NHẬN BIẾT KHÍ SO_2

HS trả lời câu hỏi :

Khí SO_2 có tính chất gì ? Dựa vào phản ứng nào để nhận biết khí SO_2 ? So với CO_2 , SO_2 có tính chất gì giống, tính chất gì khác ?

GV nhận xét ý kiến của HS và hướng dẫn HS làm thí nghiệm, nhận xét hiện tượng quan sát được và rút ra kết luận.

Kết luận :

*Thuốc thử tốt nhất để nhận biết SO_2 là dung dịch brom (hoặc dung dịch iot).
Khí SO_2 làm nhạt màu dung dịch brom (hoặc dung dịch iot).*

■ **Hoạt động 3. NHẬN BIẾT KHÍ Cl_2**

HS trả lời câu hỏi :

Khí Cl_2 có tính chất gì ? Dựa vào phản ứng nào để nhận biết khí Cl_2 ?

GV nhận xét ý kiến của HS và hướng dẫn HS làm thí nghiệm, nhận xét hiện tượng quan sát được và rút ra kết luận.

Chú ý : Cl_2 là khí độc, phản ứng với thuốc thử rất nhạy nên chỉ cần điều chế với lượng nhỏ (cho vài tinh thể $KMnO_4$ vào ống nghiệm, nhỏ vào đó vài giọt dung dịch HCl đặc, đậy miệng ống nghiệm bằng mảnh giấy lọc tẩm dung dịch KI và hồ tinh bột).

Kết luận :

Nhận biết khí Cl_2 bằng giấy tẩm dung dịch KI và hồ tinh bột.

■ **Hoạt động 4. NHẬN BIẾT KHÍ NO_2**

HS trả lời câu hỏi :

– Khí NO_2 có tính chất gì ? Dựa vào phản ứng nào để nhận biết khí NO_2 ?

– GV nhận xét ý kiến của HS và hướng dẫn HS làm thí nghiệm, nhận xét hiện tượng quan sát được và rút ra kết luận.

Chú ý :

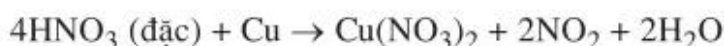
– Điều chế và nhận biết NO_2 bằng cách :

◦ Cho vào ống nghiệm khoảng 1 ml dung dịch axit HNO_3 đặc. Giữ ống nghiệm hơi nghiêng trên giá.

◦ Đặt một mảnh Cu vào thành ống nghiệm. Đậy miệng ống nghiệm bằng nút cao su có ống dẫn khí thật kín.

◦ Cho vào một ống nghiệm khác một ít bột Cu và khoảng 2 ml nước. Một đầu ống dẫn khí được nhúng vào nước trong ống nghiệm này.

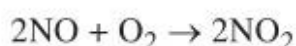
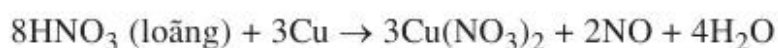
◦ Sau khi đã lắp đặt xong hệ thống thí nghiệm, lắc nhẹ ống nghiệm cho mảnh Cu rơi vào dung dịch axit. Phản ứng xảy ra :

◦ Khí NO_2 sinh ra theo ống dẫn khí sang ống nghiệm đựng nước và tác dụng với nước, tạo thành axit HNO_3

◦ HNO_3 loãng tác dụng với Cu sinh ra khí NO không màu, hoá nâu khi tiếp xúc với oxi không khí :

◦ Dung dịch thu được có màu xanh.

– NO_2 là khí độc, cần đảm bảo khí điều chế được với lượng vừa phải và hệ thống ống dẫn khí phải kín để khí không thoát ra ngoài.

Kết luận :

Khí NO_2 có màu nâu đỏ ; NO_2 phản ứng với nước tạo thành axit HNO_3 . Nhận ra HNO_3 bằng bột Cu.

▪ **Hoạt động 5. NHẬN BIẾT KHÍ H_2S**

HS trả lời câu hỏi :

– Khí H_2S có tính chất gì ? Dựa vào phản ứng nào để nhận biết khí H_2S ?

GV nhận xét ý kiến của HS và hướng dẫn thí nghiệm, nhận xét hiện tượng quan sát được và rút ra kết luận.

Chú ý :

– Điều chế và nhận biết H_2S bằng cách :

◦ Cho vào ống nghiệm khoảng 1 ml dung dịch axit HCl loãng.

◦ Cho vào đó một mẫu FeS (bằng hạt đỗ đen).

◦ Đặt lên miệng ống nghiệm một mảnh giấy lọc có tẩm dung dịch $\text{Pb}(\text{NO}_3)_2$.

– H_2S là khí độc, cần đảm bảo khí điều chế được với lượng vừa đủ để nhận biết.

Kết luận :

Khí H₂S không màu, có mùi trứng thối ; H₂S phản ứng với dung dịch muối Pb²⁺ cho kết tủa màu đen.

▪ Hoạt động 6. NHẬN BIẾT KHÍ NH₃

HS trả lời câu hỏi :

– Khí NH₃ có tính chất gì ? Dựa vào phản ứng nào để nhận biết khí NH₃ ?

GV nhận xét ý kiến của HS và hướng dẫn HS làm thí nghiệm, nhận xét hiện tượng quan sát được và rút ra kết luận.

Chú ý :

– Điều chế và nhận biết NH₃ bằng cách :

- Cho vào ống nghiệm khoảng 1 ml dung dịch NH₃ đậm đặc.
- Đun nóng nhẹ ống nghiệm.
- Đặt lên miệng ống nghiệm một mảnh giấy quỳ tím ẩm.

– NH₃ là khí có mùi khai đặc trưng, chỉ cần một lượng rất nhỏ đã nhận ra được. Cần đảm bảo khí điều chế được với lượng vừa đủ để nhận biết.

Kết luận :

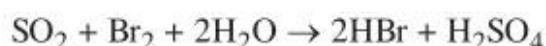
Nhận biết khí NH₃ bằng giấy quỳ tím ẩm và mùi khai đặc trưng.

▪ Hoạt động 7. Củng cố

Chọn bài tập phù hợp trong SGK để củng cố kiến thức của bài học.

IV – HƯỚNG DẪN GIẢI BÀI TẬP TRONG SÁCH GIÁO KHOA

1. Chọn B.
2. Không thể dùng nước vôi trong để phân biệt 2 khí CO₂ và SO₂ vì cả 2 khí này đều tác dụng với Ca(OH)₂ tạo kết tủa trắng.
3. Dẫn hỗn hợp khí qua dung dịch brom dư. Khí SO₂ phản ứng :

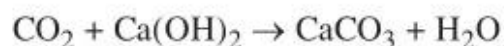
Dung dịch brom bị nhạt màu (nhận biết được khí SO_2).

Đun nóng dung dịch thu được tạo ra HBr bay lên.

– Sau đó cho Cu vào dung dịch H_2SO_4 :

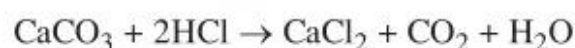

– Dẫn khí còn lại đi qua nước vôi trong dư :

Nước vôi bị vẩn đục (nhận biết được khí CO_2).

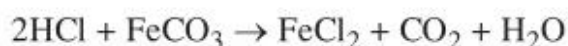
Cho kết tủa tạo thành tác dụng với axit HCl :

4. a) Chọn dung dịch axit HCl

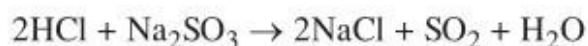

Khí sinh ra có mùi trứng thối, làm đen giấy tẩm dung dịch $\text{Pb(NO}_3)_2$

Khí sinh ra làm đục nước vôi trong.

b) – Chọn dung dịch axit HCl

Khí sinh ra có mùi hắc, làm nhạt màu dung dịch brom.

– Chọn dung dịch BaCl_2

Na_2SO_4 không phản ứng với axit HCl , tạo kết tủa trắng với dung dịch BaCl_2

